

Οι Ορφικοί Φιλόσοφοι και η Μετενσάρκωση

Στην αρχαία Ελλάδα υπήρχαν κι άλλες ομάδες στοχαστών, φιλόσοφων και θεολόγων εκτός από τους Πυθαγόρειους. Μια από τις σημαντικότερες, και πιο παράτολμες, ήταν οι **Ορφικοί** φιλόσοφοι, οι οποίοι επηρέασαν στο μέγιστο τις περισσότερες σημερινές μονοθεϊστικές θρησκείες. Οι Ορφικοί τόλμησαν ένα γενναίο και ριζοσπαστικό βήμα για την εποχή τους. Πίστεψαν ότι, όχι μόνο είναι δυνατή η επιστροφή του νεκρού στον επίγειο κόσμο (μετενσάρκωση), αλλά ότι μπορεί κάποιος να βγει από τον αιώνιο κύκλο των συνεχόμενων μετενσαρκώσεων. Στην *Ολβία* του Ε. Πόντου, ανακαλύφθηκαν οστέινες πλάκες, του 5ου πχ αιώνα, με τη συμβολικό σύνθημα: **ΒΙΟΣ - ΘΑΝΑΤΟΣ - ΒΙΟΣ**

Οι ορφικοί υπήρξαν πρόδρομοι της φιλοσοφικής σκέψης, και από τον 5ο αιώνα πΧ έχουμε γραπτά κείμενα που αποδίδονταν στον **Ορφέα**. Οι Ορφικές δοξασίες λέγονταν **Ιεροί Λόγοι**. Αυτή είναι και μια σημαντική τους διάφορα με τους Πυθαγόρειους, οι οποίοι δε προτιμούσαν το γραπτό λόγο. Οι δοξασίες αυτές σώζονται μέχρι σήμερα μέσα από τα έργα του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, του Ηροδότου, καθώς και κάποιων Πλατωνικών φιλόσοφων όπως το Πλωτίνο, το Πορφύριο, το Δαμάσκιο αλλά και Χριστιανών συγγραφέων όπως ο Αθηναγόρας και ο Κλήμης. Αυθεντικά κείμενα Ορφικών ανακαλύπτονται συνέχεια (οστέινες πλάκες, ταφικοί πάπυροι) από τον Ε. Πόντο μέχρι και την νότια Ιταλία και τη Κρήτη.

Υπάρχουν πολλές ομοιότητες με τους Πυθαγόρειους και αν και δε ταυτίζονται, δανείζονται πολλά στοιχεία οι μεν από τους δε.

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΟΡΦΙΚΩΝ

Οι Ορφικοί δίδασκαν ότι το σώμα είναι μια φυλακή της ψυχής, όπου η ψυχή εκεί μέσα, φυλάγεται, (σώζεται, κι απ εκεί η λέξη *σώμα*) έως ότου να εκτίσει τη ποινή της. Έλεγαν ότι με διάφορες ιεροτελεστίες μπορούσαν να εξαγνίσουν τους ανθρώπους και τη πόλη (αφού η πόλη είναι μια μεγέθυνση του ανθρώπου) από τα κρίματά τους (Πλάτωνα-Πολιτεία). Ποτέ δεν έτρωγαν ή θυσίαζαν ζώα, αντίθετα δίδασκαν τους ανθρώπους να αποφεύγουν κάθε αιματοχυσία (Αριστοφάνης - Βάτραχοι / Πλάτωνα - Νόμοι). Το 5ο αιώνα πΧ. πολλοί *θίασοι*, όπως έλεγαν τις ομάδες των Ορφικών, γύριζαν όλη τη λεκάνη της Μεσογείου και μιλάγανε για την αθανασία της ψυχής και για την επαναγέννηση, έτσι που η λέξη **Ορφικός** έγινε συνώνυμο της μετενσάρκωσης.

ΟΙ 3 ΔΟΞΑΣΙΕΣ ΠΙΣΤΗΣ

Η πρώτη και πιο σημαντική δοξασία είναι ο διαχωρισμός της ψυχής από το σώμα σαν μια ξεχωριστή οντότητα. Μέχρι τότε οι Έλληνες πίστευαν ότι η ψυχή είναι ένα πιστό αλλά άυλο αντίγραφο του σώματος, που εγκαταλείπει το

νεκρό τη στιγμή του θανάτου για να οδηγηθεί στο Βασίλειο του Άδη, κάτι που πίστευαν και οι Αιγύπτιοι και πέρασε και σε μας. Οι Ορφικοί όμως είπαν ότι η ψυχή είναι αυτό που υποκινεί τον άνθρωπο, η αρχή όλων, άρα το σώμα δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένας τάφος ή μια φυλακή της ψυχής. *Η ψυχή είναι ο πραγματικός άνθρωπος.*

Αυτή είναι στην ουσία και η δεύτερη δοξασία που ερμηνεύει το σώμα ως **σῆμα**, ως ταφικό μνημείο δηλαδή, αλλά και ως **σημείων**, σημάδι δηλαδή ότι η ψυχή κινείται. Αυτό σημαίνει ότι επειδή η ψυχή, λόγω του νόμου της Ανάγκης (νόμοι της φθοράς, του πόνου, της θλίψης, της δυστυχίας, της πείνας), πρέπει αναγκαστικά να βρίσκεται σε σώμα, το σώμα αυτό, αν και φυλακή, σώζει τη ψυχή.

Το γιατί και πως μας εξηγεί η τρίτη δοξασία που είναι η πίστη στη μετενσάρκωση. Αφού τελικά η ψυχή είναι ξεχωριστή από το σώμα και απλά σώζεται μεσώ αυτού, άρα κάθε φορά που πεθαίνουμε, η ψυχή ψάχνει ένα άλλο σώμα. Ποιος όμως νόμος όρισε το δέσιμο της ψυχής με το σώμα? Πίστευαν ότι αφού η ψυχή είναι θεϊκή και κάτι την αναγκάζει να δεθεί κάπου, αυτό πρέπει να είναι ένα είδος τιμωρίας για ένα προγενέστερο αμάρτημα της. Έτσι περνώντας από το σώμα, εκτός το ότι φυλακίζετε, λυτρώνετε κιόλας, εκτίει κάποια ποινή κι όταν αυτή λήξει, σταματάει και ο φαύλος κύκλος της επαναλαμβανόμενης μετενσάρκωσης.

ΤΟ ΠΡΟΓΟΝΙΚΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

Συνεπώς ένα αμάρτημα είναι το αίτιο της μετενσάρκωσης του ανθρώπου. Οι Ορφικοί με το μύθο τους, του διαμελισμού του Διόνυσου από τους Τιτάνες μας εξηγούν ποιο ήταν αυτό.

Σύμφωνα με τους Ορφικούς, για όλα ευθύνονται οι ανήθικοι προγονοί των ανθρώπων, οι Τιτάνες. Σύμφωνα με αυτό το μύθο ο Διόνυσος, γιος του Δια και της *Περσεφόνης* (νόμιμη γυναίκα του Πλούτωνα) και τελευταίος κάτοχος του βασιλικού σκήπτρου, όταν ήταν ακόμα παιδί, προσεγγίστηκε από τους Τιτάνες, στα ανάκτορα της Κρήτης. Στο μικρό Διόνυσο πρόσφεραν δώρα, μεταξύ αυτών και έναν καθρέφτη. Τη στιγμή που ο μικρός Διόνυσος κοίταζε το είδωλο του στο καθρέφτη, οι Τιτάνες του επιτέθηκαν και τον σκότωσαν για να πάρουν την εξουσία του. Για να μην αποκαλυφθεί το απαίσιο έγκλημα τους, διαμέλισαν το νεκρό σώμα και το έφαγαν. Στην Αθηνά, που πήρε μέρος κι αυτή, στην ανόσια αυτή πράξη, έτυχε η καρδιά. Αυτή όμως αποφάσισε να σώσει το τελευταίο μέλος και να μη το φάει. Πήγε και κατάδωσε στον Δια τους Τιτάνες. Ο Δίας εξοργισμένος κατακεραύνωσε τους Τιτάνες και από τη στάχτη τους, προσθέτοντας λίγο νερό, έφτιαξε την ανθρώπινη φυλή. Επειδή όμως οι Τιτάνες είχαν φάει τον Διόνυσο πέρασε μέσα τους το θεϊκό στοιχείο, και από αυτούς σε εμάς. Και γι αυτό οι άνθρωποι ξεχώρισαν από όλο το ζωικό βασίλειο. Είχαν πλέον μέσα τους θεϊκή φύση αλλά και ένα βαρύ αμάρτημα..

Αργότερα ο Διόνυσος αναστήθηκε από το κομμάτι που είχε φυλάξει η Αθηνά.

Έτσι, όπως είπαμε και προηγουμένως, οι Ορφικοί πίστευαν ότι μπορούσε να εξαγνιστεί ο άνθρωπος από αυτή τη κατάρρα και να σταματήσει επιτέλους αυτός ο φαύλος κύκλος της μετενσάρκωσης.